

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 78 (1993)
Heft: 5

Artikel: Dunnas e politica
Autor: Brändli, Ursula
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-882640>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

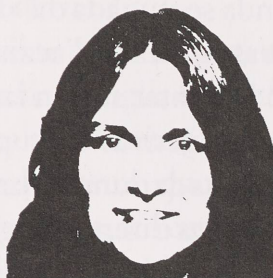
Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.04.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

Ursula Brändli

Dunnas e politica

Suenter las ominusas elecziuns per il cussegl federal dil mars 1993 - cun la candidata Christiane Brunner ch'ei buca vegnida elegida - ha ei era dau per entginas dunnas dil Grischun in pulit stausch. Ellas han buca vuliu spitgar pli ditg davos pegna, ni meglier detg davos la platta da fiug. Enzatgei stueva finalmein schabegiar! La damonda, pertgei che las dunnas anflien buca la via en la politica reala ei rucheziada el center.

Plans per fundar in plenum per las dunnas grischunas eran gia d'uriala en truchet e spitgavan mo da vegnir realisai. Ina grupp da dunnas interessadas ha entschiet cun las preparativas necessarias. La fundaziun dil «Plenum dallas dunnas Grischun» ha giu liug ils 14 da zercladur 1993 a Cuera. Il di dils 14 da zercladur ha ina muntada buca pauc impurtonta ella historia dalla politica da dunnas en Svizra (14-6-1981: artechel costituziunal per l'egualitad d'um e dunna; 14-6-1991: cauma dallas dunnas). Per bia Grischunas ei quella fundaziun stada in grond eveniment, surtut da sentir la solidaritad e l'energia da tontas dunnas, da vuler metter en rocla in agen moviment. Il resun ei la finala staus gronds. Enteifer cuort temps ha il «Plenum dallas dunnas Grischun» giu varga 200 commembras.

Tgei vul il «Plenum»

Il «Plenum» ha en emprema lingia igl intent da realisar e rinforzar l'egualitad da um e dunna el cantun Grischun sin tut ils livels ed en tuts camps dalla societad. Perquei ei il «Plenum» buca ina uniu cun structuradas usitadas, mobein ina reuniun independenta da forzas da dunnas ord igl entir cantun Grischun. Quella reuniun stat sur las differentas partidas politicas, quei vul dir che mintga dunna sappi separticipar, independentamein da sia partida.

Alla secunda gronda sentupada dil «Plenum» dils 25 da settember 1993 a Cuera han las commembras dil team d'acziun organisau tschun workshops tiel tema «dunna e politica». El center stevan las damondas: - Tgei premissas drova ei per che las dunnas vegnien activas en la politica? - Co fussen quellas premissas da realisar? Tschun gruppas da dunnas han analisau e discutau la situaziun actuala cun la sutrepresentanza dallas dunnas els gremis politics ed han era fatg propostas co quella munconza savess vegnir midada.

Pertgei anflan las dunnas buca la via en la politica?

Per che las dunnas - independentamein da lur vegliadetgna - prendien part activamein dalla politica actuala dil vitg, dil cumin, dil cantun ni dalla confederaziun stuessen differentas premissas, schibein internas sco era externas, esser ademplitas. Alla dieta «dunna e politica» han las dunnas empruau da precisar quellas premissas.

Tgei manegian las dunnas cun premissas internas?

Las premissas internas pertuccan las habilitads e la persunalitad dallas dunnas sezzas. Ellas discussiuns alla dieta ein sis premissas internas, impurtontas per la participaziun dallas dunnas alla politica, vegnidas menziunadas: la confidanza en sesezza, il saver s'exprimer, il patertgar independent, la solidaritad cun autras dunnas, igl interess politic insumma e la curascha civila.

Co savessen quellas premissas, ch'ei oz aunc munglusas e che impedeschan las dunnas da s'exponer ella lavur politica, vegnir svilupadas e migliuradas? Las dunnas alla dieta «dunna e politica» han formulau entginas propostas:

• Cun far cuors specifics per la persunalitad e cun motivar ina l'otra en gruppas pintgas ed ella veta da mintgadi savessen las dunnas augmentar lur confidanza en sesezzas.

• Cun gl'agid da cuors da retorica e da scriver e cun prender il plaid els differents gremis, all'entschatta en gruppas pli pintgas e pli tard era en gremis pli gronds, san era las dunnas emprender da s'exprimer.

• Svilupparg in patertgar independent vul dir che las dunnas duessen patertgar sezzas ed evitar da simplamein surprender ideas ni schizun pregiudezis d'auters.

• Dunnas duessen eleger dunnas che candideschan per in uffeci e sustener, era moralmeins ed emoziunalmeins, talas che semettan a disposiziun per in post politic.

• Igl interess politic dallas dunnas savess vegnir svegliaus cun mussar ils connexs denter la veta persunala e la veta politica ni cun informar davart las experientschas d'autras dunnas en uffecis ni gremis.

• Per s'exponer en in uffeci politic drova ei curascha civila, q.v.d. che las dunnas stoppien dar in stausch a sesezzas e dar curascha ina a l'otra en acziuns comunablas, per exempel en in'uniun, el quartier e.a.v.

Tgei manegian las dunnas cun premissas externas?

Las dunnas vivan savens en ina situaziun cun in pensum trei ni schizun quaterdubel. Tier il tenercasa tgira la dunna sia famiglia ed ils affons, procura forsa per in gudogn supplementar e tgira eventualmein aunc glied veglia ni malsauna. Per che las dunnas savessen sper quei grond pensum quotidian aunc s'engaschar politicamein fussen differentas premissas externas, sco certas estructuras ed instituziuns che gidassen a levgiar lur pensum, indispensablas. Era cheu proponan las dunnas sis premissas, midadas dil sistem e dall'organisaziun dalla societad, che fussen necessarias per possibilitar igl engaschi dallas dunnas ella politica:

La lavur da tenercasa e d'educaziun stuess vegnir renconuschida.

L'egualitad da um e dunna stuess esser realisada schibein en famiglia sco era al plaz da lavur.

Plazzas da lavur a temps reduciu stuessen vegnir promovidas per umens e dunnas.

Cun ina buna purschida da canortas d'affons, scolas dil di cun pusseivladad da gentar pils scolars e temps da bloc en scola fussen era las dunnas pli flexiblas e disponiblas per auters pensums en nossa societad.

Condanavon che quellas premissas externas san vegnir realisadas dependa grondamein dalla situaziun individuala da mintga dunna. Ei dat buca in sulet recept, mobein mo sligiazions tenor las relaziuns regiunalas, localas e persunalas.

Igl emprend las dunnas - lu la societad

Ina caussa para a mi zun interessanta. Alla dieta «dunnas e politica» eis ei semussau che las premissas internas, pia las premissas persunalas dallas dunnas, paran dad esser gest aschi impurtontas e decisivas per la preschientscha dallas dunnas ella politica. Detg autramein: Ei gida e semida pauc da dar la cuolpa per la situaziun momentana (cun ina Regenza senza dunnas ed in Cussegl grond cun 120 deputai e da quels mo gest 18 deputadas) alla societad ed a sias estructuras. Igl emprend pass havein nus dunnas da far tier nusezzas. En emprema lingia stuein nus esser promptas da bandunar igl igniv cauld e lom, vegnir pli activas ed haver la curascha da sorprender responsabladad ed incaricas en uffecis politics. Las dunnas maunglan haver dapli curascha en sesezzas. Pils numerus uffecis politics drova ei nuota tontas habilitads a moda e maniera superlativa, sco biaras dunnas manegian forsa, aschiglioc savessen buca tons umens sorprender posts ed uffecis politics tut alli dubel.